

RZEŻ ORMIAN I WALKA O UZNANIE JEJ ZA LUDOBÓJSTWO

Yves Ternon

Od kwietnia 1915 do lipca 1916 Komitet Jedności i Postępu (KJP), który wówczas sprawował kontrolę nad wszystkimi organami Imperium Osmańskiego, od 2 listopada 1914 r. zaangażowanego w wojnę po stronie Państw Centralnych, planuje i zarządza deportację i eksterminację ludności ormiańskiej. Zabitych zostało od 1 200 000 do 1 500 000 Ormian, czyli dwie trzecie Ormian Imperium. W obliczu zagrożenia dla turkizmu i panturkizmu komitet centralny KJP postanawia usunąć ludność ormiańską ze wschodniej Anatolii, za pomocą egzekucji przeprowadzanych na miejscu lub deportacji, które są ukrytym sposobem eliminacji. Dodatkowo od sierpnia do grudnia 1915 r. przeprowadzona zostaje deportacja Ormian z pozostałej części imperium, a cały program zostaje zakończony pod koniec 1916 r., kiedy likwidowane są ostatnie skupiska deportowanych Ormian, z wyjątkiem osób znajdujących się w obozach w Syrii.

Kiedy w 1948 r. słowo „ludobójstwo” wpisane zostaje do słownika międzynarodowego prawa karnego, oczywiste staje się, że rzeź Ormian była ludobójstwem, tak uznają wszyscy historycy, którzy zajmują się tym wydarzeniem. Jednak Republika Turecka jako państwo, które przejęło schedę po Imperium Osmańskim w 1923 r., odrzuca tę kwalifikację. O ile nie zaprzecza masakrom, to jednak podważa ich ogrom i próbuje wyjaśnić mordy sytuacją militarną i zdradą Ormian. To zaprzeczenie stopniowo przyjęło formę kłamstwa systemowego, utożsamianego obecnie z negacjonizmem państwowym. Ponieważ Turcja odmawia uznania rzezi Ormian za ludobójstwo, blisko sto lat od tych wydarzeń pozostają one nadal szczególnie aktualne. Oficjalne uznanie tych rzezi za ludobójstwo przez wiele państw i instytucji międzynarodowych pozwoli w końcu usunąć tę barierę i uzyskać od Turcji obiektywną interpretację jej przeszłości.

Yves Ternon, doktor habilitowany nauk historycznych, jest członkiem redakcji *Revue d'histoire de la Shoah* (*Przeglądu historycznego na temat Zagłady*) oraz komisji ds. Historii antysemityzmu i Holocaustu w Fondation pour la Mémoire de la Shoah (Fundacji pamięci Zagłady).